

Podmínky standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy v novém období SZP

Cílem podmínek standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES) je přispět ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, k řešení výzev v oblasti vody v krajině, k ochraně a kvalitě půdy a k biologické rozmanitosti ve vztahu k zemědělskému hospodaření. V novém období SZP s ohledem na uvedené cíle je kladen důraz na posílení podmínek tzv. Zelené architektury a tím i na posílení podmínek standardů DZES.

Rámec pro standardy DZES je pro nové období SZP stanoven Přílohou III nařízení EU č. 2021/2115. Na základě tohoto rámce každý členský stát Unie upraví standardy hospodaření tak, aby zohledňovaly **specifické podmínky v členském státě** jako jsou půdní a klimatické podmínky, stávající situace v zemědělství, používané zemědělské postupy, velikost a struktura zemědělských podniků a využití půdy v daném členském státě.

Standardy DZES jsou v koncepci posílené Zelené architektury **základní úrovní postupů**, které podporují ochranu klimatu, přírodních zdrojů jako je půda, voda a ovzduší a zlepšují vliv zemědělského hospodaření na životní prostředí a krajinu.

Nové podmínky standardů vychází ze současných podmínek standardů DZES v rámci podmíněnosti, které rozšiřují nynější podmínky v rámci ekologizace přímých plateb tzv. greeningu, a které jsou doplněny některými novými postupy.

Na podmínky standardů DZES navazují dobrovolně volitelné jednoleté postupy režimů pro klima a životní prostředí tzv. **Ekoschémata**. Navrženy byly podmínky intervencí pro **Celofaremní ekoplatbu a precizní zemědělství**, o kterých se dočtete **ZDE**.

Další navazující stupeň postupů k ochraně a zlepšení životního prostředí, krajiny a jejich vlastností představují **intervence programu rozvoje venkova** prostřednictvím podmínek víceletých závazků.

Podmínky standardů DZES, které zůstávají ve stejné podobě nebo přechází z podmínek postupů příznivých pro klima životní prostředí v rámci přímých plateb tzv. greeningu jsou:

- DZES 1 Zachování trvalých travních porostů na základě poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše (*přechod podmínky z greeningu, zajištění nesnížení poklesu poměru travních porostů o více než 5 % oproti poměru v roce 2018*)
- DZES 3 Zákaz vypalování strnišť na orné půdě vyjma případů odůvodněných zdravím rostlin (*přechod podmínky ze současného standardu DZES 6*)
- DZES 4 Zřízení ochranných pásů podél vodních toků (*přechod podmínky ze současného standardu DZES 1*)
- DZES 5 Obhospodařování půdy způsobem, který snižuje riziko degradace půdy a eroze, včetně zohlednění sklonu svahu (*přechod podmínky ze současného standardu DZES 5*)
- DZES 9 Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů označených jako environmentálně citlivé oblasti s trvalými travními porosty v lokalitách sítě Natura 2000 (*přechod podmínky z greeningu*)

Pro nastavení podmínek standardu DZES 2 Ochrana mokřadů a rašelinišť jsou připravovány mapové podklady a účinnost podmínek se zaměřením na ochranu půd bohatých na uhlík je odložena na rok 2025.

Podrobné informace ke standardům s novými podmínkami **naleznete dále v souboru. Jedná se o standardy:**

- DZES 6 **Minimální pokryv půdy** pro zamezení vzniku holé půdy v nejcitlivějších obdobích (*podmínky navazují na současný standard DZES 4*)
- DZES 7 **Střídání plodin na orné půdě** (*část podmínek týkající se omezení plochy jedné plodiny navazují na současný standard DZES 5g*)
- DZES 8 **Minimální podíl výměry zemědělské plochy vyhrazený pro neprodukční plochy**, zachování krajinných prvků, zákaz ořezu keřů a stromů v období hnízdění a odchovu mláďat (*podmínky navazují na podmínky z greeningu a současný standard DZES 7*)

Informace k podmínkám standardů DZES

DZES 6 Minimální pokryv půdy pro zamezení vzniku holé půdy

Podmínky standardu navazují na podmínky současného standardu DZES 4.

Upravené podmínky standardu budou platit již od roku **2023**

- **bez zohlednění sklonitosti (4°),**
- **pro veškerou standardní ornou půdu,**
- **s rozšířením na trvalé kultury (vinice, sady) a úhor.**

Orná půda

Žadatel zajistí v období po sklizni hlavní plodiny **minimálně do 31. 10. daného roku pokryv na minimálně 80 %**, v případě ekologického zemědělství minimálně 50 %, výměry orné půdy (*pozn.: tato podmínka je v řešení s Evropskou komisí*), a to postupy:

- založení porostu ozimé plodiny nebo víceleté pícniny,
- ponechání strniště sklizené plodiny na dílu půdního bloku do založení porostu následné jarní plodiny,
- podmítnutí strniště sklizené plodiny a jeho ponechání bez orby až do založení porostu následné jarní plodiny,
- ponechání půdy po pásovém zpracování do založení porostu následné jarní plodiny, nebo
- osetí dílu půdního bloku meziplodinou po sklizni hlavní plodiny a zachování souvislého porostu meziplodiny nejméně do 31. října.

Vinice

Žadatel na jím užívaném dílu půdního bloku s druhem zemědělské kultury **trvalá kultura vinice** zajistí v období minimálně od 1. června do 31. října **zelený pokryv v rozsahu 25 % meziřadí a manipulačních prostor** pro trvalou kulturu vinice, s výjimkou nově založené vinice do tří let.

Ovocný sad

Žadatel na jím užívaném dílu půdního bloku s druhem zemědělské kultury **trvalá kultura ovocný sad** zajistí v období minimálně od 1. června do 31. října **zelený pokryv v rozsahu 50 % meziřadí a manipulačních prostor** pro trvalou kulturu sady, s výjimkou na nově založené sady do tří let.

Úhor

Žadatel na jím užívaném dílu půdního bloku s druhem **zemědělské kultury úhor** zajistí v období od 1. června do 31. října zelený pokryv.

Upozornění k možnosti plnění standardu aplikací hnojiv orbou:

Původní požadavek ČR pro možnost zapravování kvalitních statkových a organických hnojiv orbou je po technických konzultacích s Komisí vypuštěn. Komise navrhla řešení prostřednictvím 20 % tolerance omezeného pokryvu půdy, čímž je zajištěna flexibilita hospodaření.

DZES 7 Střídání plodin na orné půdě

DZES 7 a) Střídání plodin

VÝJIMKA PRO ROK 2023

Vzhledem k přijetí legislativní výjimky se povinnost plnění standardu DZES 7 a) odsouvá na rok 2024. V praxi to bude znamenat, že se v roce 2023 nebude vyžadovat pěstování odlišné plodiny než v předchozím roce. V roce 2023 pak bude nutné přizpůsobit své osevní plány, tak, aby ozimé plodiny, jež budou deklarovány pro rok 2024 jako hlavní plodiny, splňovaly požadavky tohoto standardu.

PODMÍNKY PRO ROK 2024 a další

Nově navržený standard ukládá povinnost každoročního **střídání hlavní plodiny alespoň na 40 % výměry orné půdy** podniku. To znamená, že v roce podání jednotné žádosti musí být na pozemku pěstována jiná plodina než v roce předchozím.

Hlavní plodina se rozlišuje na úrovni rodu, ozimé a jarní varianty se považují za jednu plodinu. Na stanovené výměře lze rovněž v rámci střídání plodin zařadit mezi dvě stejné hlavní plodiny meziplodinu. **Meziplodina** musí být založena po sklizni hlavní plodiny a ponechána do roku následujícího do zahájení předset'ové přípravy pro plodinu následující.

Zároveň žadatel zajistí, že **na veškeré ploše podniku** s druhem zemědělské kultury standardní orná půda bude **vždy v období 4 let po sobě jdoucích vystřídána hlavní plodina**.

Výjimku z podmínek střídání plodin mají podniky:

- nichž více než 75 % celkové výměry podniku tvoří plochy s druhem zemědělské kultury standardní orná půda, na níž se pěstují vyjmenované plodiny, viz výjimka pro DZES 8, úhor a travní porost nebo jsou na ní tyto způsoby využití kombinovány; tyto plodiny naplňují podmínky standardu automaticky,
- s rozlohou do 10 ha orné půdy.

Dále se standard nevztahuje na DPB, na kterých se plní podmínky ekologického zemědělství (podle nařízení Evropského Parlamentu a rady (EU) č. 2018/848 a tyto DPB jsou evidovány na podniky, které jsou subjektem registrovaným podle § 6 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství.

DZES 7 b) Omezení plochy jedné plodiny – platí od roku 2023

Podmínky pro **omezení plochy jedné plodiny na 30 ha** tento standard přebírá ze současných podmínek standardu DZES 5g a to včetně **10 % technické tolerance**.

Nová úprava **již od roku 2023** omezuje plochu jedné plodiny **na silně erozně ohrožené ploše do 10 ha**, pokud tato plocha není nerozdělena ochranným pásem o šíři 22 m, plochou jiné plodiny o šíři 110 m, nebo krajinným prvkem.

Podmínka se **nevztahuje** na DPB s travami a leguminózami.

Plodiny pro ochranný pás mohou být následující: hořčice, hrách (a to včetně pelušky), jetel, kmín kořený, komonice, kopr, koriandr, len, lnička, oves hřebíkatý, pískavice řecké seno, pohanka, proso, ředkev, řeřicha, svazenka, šalvěj hispánská, štírovník, tolice (a to včetně vojtěšky), kapusta krmná, krambe habešská, lupina modrá, mastňák habešský, mužák prorostlý, řepice ozimá, sléz přeslenitý, světlice barvířská, šťovík, vodnice, vikev, trávy čeledi lipnicovité s výjimkou obilnin nebo směs výše uvedených plodin ochranného pásu.

Standardy 7a) a 7b) se uplatňují samostatně, nejedná se o alternativy.

DZES 8 Minimální podíl z výměry zemědělského podniku vyhrazený pro neprodukční plochy, zachování krajinných prvků a zákaz ořezu keřů a stromů v období hnízdění a odchovu ptáků

Pro rok 2023 se uplatňuje výjimka pro úhor. Podrobně dále.

Neprodukční plochy

Pro splnění podmínek standardu DZES 8 přibude **NOVÁ PODMÍNKA**. Bude nutné **vyčlenit určité % neprodukčních ploch**.

Pro vyhrazení minimálního podílu z výměry zemědělské kultury standardní orná půda, úhor a travní porost, na úrovni zemědělského podniku pro neprodukční plochy je možné vybrat ze 2 možností:

- **Nejméně 4 %** zastoupené krajinnými prvky, úhorem s porostem a ochrannými pásy nebo
- **Nejméně 7 %** včetně plochy meziplodiny nebo plochy plodin vážící dusík, přičemž minimálně 3 % z toho tvoří krajinné prvky, úhor s porostem a ochranné pásy.

Pozn.: V závislosti na zvolené variantě si zemědělec může zvolit variantu plnění Celofaremní ekoplatby pro neprodukční plochy, která navazuje na základní podmínky standardu.

Výjimku pro DZES 8 z podmínky vyčlenění neprodukčních ploch mají podniky:

- u nichž více než 75 % celkové výměry podniku tvoří plochy s druhem zemědělské kultury standardní orná půda, na níž se pěstují plodiny níže uvedené, úhor a travní porost nebo jsou na ní tyto způsoby využití kombinovány;
- s rozlohou plochy druhu zemědělské kultury standardní orná půda, úhor a travní porost do 10 hektarů.

Do výměry 75 % orné půdy se z číselníku plodin započítávají položky: jílek mnohokvětý, jílek vytrvalý, kostřava červená, srha laločnatá, trávy čeledi lipnicovité s výjimkou obilovin, trávy na semeno, trávy pro ochranné pásy, směsi trav pro energetické využití, úhor, bob, čičorka (jinde neuvedená), čičorka pestrá, cizrna, čočka, fazol (jinde neuvedený), fazol zahradní, hrách (jinde neuvedený), hrách zahradní cukrový, hrách zahradní dřeňový, hrachor, jestřabina (jinde neuvedená), jestřabina lékařská, jetel, komonice, kozinec, lupina (jinde neuvedená), lupina bílá, lupina úzkolistá, lupina žlutá, peluška jarní, peluška zimní, pískavice (jinde neuvedená), pískavice

řecké seno, ptačí noha (jinde neuvedená), ptačí noha setá (seradela), sója, štírovník, tolíce (jinde neuvedená), tolíce dětelová, úročník, vičenec, vikev (jinde neuvedená), vikev huňatá, vikev panonská, vikev setá, vojtěška, směsi luskovin a směsi s trávami, pokud luskoviny převažují: jetelotravní směs s převahou jetele, vojtěškotravní směs s převahou vojtěšky, směsi PVN bez obilovin (§18 a–t NV PP), směsi PVN bez obilovin, směsi bílk. plodin bez obilovin (§28 NV PP)

Na neprodukční ploše neprobíhá produkce, tedy pastva ani sklizení s odvozem z plochy. Výměra neprodukčních ploch je stanovena pomocí váhových koeficientů.

Neprodukční plochou může být:

- krajinný prvek podle § 5 odst. 2 písm. a) nařízení vlády č. 307/2014 Sb. evidovaný na žadatele, na dílu půdního bloku s druhem zemědělské kultury standardní orná nebo tráva na orné půdě,
- úhor s porostem,
- ochranný pás kolem krajinného prvku,
- ozeleněný kolejový řádek,
- ochranný pás typu souvrat',
- ochranný pás podél vodních útvarů, viz intervence Celofaremní ekoplatba základní a prémiová úroveň,
- ochranný pás podle DZES 5 vyjma obilnin a jejich směsí (ječmen, oves, proso seté, pšenice, triticales, žito) a řepky,
- ochranný pás podle DZES 7 b,
- ochranný pás podle agrolesnictví,
- biopásy,
- plocha s meziplodinami a
- plocha s plodinami vázajícími dusík.

Případné vyčlenění biopásu nebo pásu podle agrolesnictví bude zohledněno v rámci platby v II. Pilíři s cílem zabránit dvojímu financování.

Přehled váhových koeficientů

krajinný prvek-příkop	2
krajinný prvek-mez	1,5
krajinný prvek-mokřad	2
krajinný prvek-skalka	1,5
krajinný prvek-skupina dřevin	1,5
krajinný prvek-soliterní dřevina	1,5
krajinný prvek-stromořadí	2
krajinný prvek-terasa	1
krajinný prvek-travnatá údolnice	1,5
meziplodiny	0,3
ochranný pás podle DZES 7 b)	1
ozeleněný kolejový řádek	1
ochranný pás podle agrolesnictví, biopás	1

plodiny dusík vázající	
ochranný pás typu souvrat'	
úhor s porostem	

Úhorem s porostem je plocha, která se nachází na dílu půdního bloku evidovaném od 1. ledna příslušného kalendářního roku v evidenci využití půdy s druhem zemědělské kultury úhor. Plocha je udržována od 1. ledna do 15. srpna. Porost je založen ze stanovených plodin nejpozději do 1. června a zůstane na pozemku alespoň do 15. srpna. Do doby trvání úhoru s porostem se započítává i období před zasetím plodiny. Od 1. ledna do 15. srpna je zakázána aplikace přípravků na ochranu rostlin, upravených kalů a hnojiv. Termín 15.8. je v řešení v rámci hodnocení SEA.

Plodiny pro úhor s porostem: čičorka, hořčice, jestřábina, komonice, koriandr, kozinec, řeřicha, svatojánské žito, svazenka, štírovník, úročník, vičenec, vikev, tráva čeledi lipnicovité s výjimkou obilnin výše neuvedených, nebo směs dvou nebo více uvedených plodin.

VÝJIMKA PRO ÚHOR POUZE PRO ROK 2023

Pouze v roce 2023 bude možné úhory, vyčleněné jako neprodukční plochy, využít k pěstování produkčních plodin především pro potravinářské účely. Tyto plochy mohou být ošetřeny POR. Úhory nebudou moci být osety kukuřicí, sójou nebo rychle rostoucími dřevinami. Výjimka z DZES 8 (vyčlenění neprodukčních ploch) tak neznamená, že se zruší povinnost vyčleňovat stanovené procento úhorů, krajinných prvků, ochranných pásů, případně meziplodin nebo ploch s dusík vázajícími plodiny. Pouze umožňuje vyčleněné úhory, tedy ty předem evidované v registru zemědělské půdy LPIS s kulturou „U“, osít jinou než podmínkami stanovenou plodinou. Tento jednoletý posun povinností se netýká tzv. ekoplodby. Ti, kteří o ni požádají, musí podmínky splnit kompletně, včetně stanoveného navýšeného procenta neprodukčních ploch.

Ochranným pásem kolem krajinného prvku je pás o šířce 1-22 m. Ochranný pás je část plochy dílu půdního bloku s kulturou standardní orná půda, vymezená podél hranice krajinného prvku pokud se nachází na ploše dílu půdního bloku. Pokud se krajinný prvek nenachází na ploše dílu půdního bloku je pás vymezen od společné hranice krajinného prvku a dílu půdního bloku. Na pásu se od 1. června do 30. listopadu nachází souvislý porost stanovených plodin. Od 1. ledna do 30. listopadu je zakázáno aplikovat přípravky na ochranu rostlin, upravené kaly a hnojiva.

Plodiny pro ochranný pás: jetelotravní směsi, trávy čeledi lipnicovité s výjimkou obilnin, chrpa, štírovník, tolíce vikev, směs uvedených plodin nebo směs uvedených plodin s přirozeně se vyskytující vegetací bylinného nebo dřevinného charakteru vyskytující se na pásu v důsledku přirozené sukcese.

Ozeleněným kolejovým řádkem je část plochy dílu půdního bloku se standardní ornou půdou o šířce 1,5 - 6 m, vymezená pásem odpovídající kolejovým řádkům mechanizace. Na

pásu se od 1. června do 15. srpna nachází souvislý porost ze stanovených plodin, které jsou jiné, než je hlavní plodina. Od 1. června do 15. srpna je zakázána aplikace přípravků na ochranu rostlin, upravených kalů a hnojiv.

Plodiny pro ozeleněný kolejový řádek: bér vlašský, bob obecný, bojínek luční, cizrna beraní, čičorka, čočka, fazol, hořčice, hrách (včetně pelušky), hrachor, chrpa, jestřabina, jetel, jetelotravní směs s převahou jetelovin nebo směs bílkovinných plodin s jinými uvedenými plodinami, jitrocel, kapusta, kmín kořený, komonice, kopr, koriandr, kozinec, krambe habešská, len, lesknice kanárská, lnička, lupina, luskoviny, mastňák habešský, mrkev, pastinák, pískavice řecké seno, pohanka obecná, ptačí noha, řebříček, ředkev olejná, řepice, řeřicha, sléz krmný, sléz pižmový, slunečnice roční, sója, svazenka, světlice barvířská, štírovník růžkatý, tollice (včetně vojtěšky), tráva čeledi lipnicovité s výjimkou obilnin, úročník, vičenec, vičenec ligrus, vikev, vodnice, žito trsnaté (lesní) = svatojánské žito.

Ochranným pásem typu souvrat' je pás vymezený na části plochy dílu půdního bloku s druhem zemědělské kultury standardní orná půda o šířce 6-22 m, založená od okraje dílu půdního bloku. Pás je udržován od doby založení porostu hlavní plodiny uvnitř dílu půdního bloku do 15. července. Do doby údržby se zahrnuje i předset'ová příprava. Na pásu se od 1. června do 15. července nachází souvislý porost ze stanovených plodin, které jsou zároveň jiné, než je hlavní plodina. Od doby založení porostu hlavní plodiny do 15. července zakázána aplikace přípravků na ochranu rostlin, upravených kalů a hnojiv.

Plodiny pro ochranný pás typu souvrat': hořčice, hrách, jetel, kmín kořený, komonice, kopr, koriandr, len, lnička, oves hřebíkatý, pískavice řecké seno, pohanka, proso, ředkev, řeřicha, svazenka, šalvěj hispánská, štírovník, tollice, trávy čeledi lipnicovité s výjimkou obilnin, vikev nebo směs dvou nebo více uvedených plodin.

Plochou s meziplodinami je plocha evidovaná v evidenci využití půdy jako druh zemědělské kultury standardní orná půda, na které se nachází porost ze stanovených plodin minimálně 8 týdnů. Plocha je založena výsevem směsi plodin za předpokladu, že porost směsi meziplodin obsahuje nejvýše 90 % jedné plodiny nebo podsevem druhu trávy nebo luskoviny do hlavní plodiny, s platností od doby sklizně hlavní plodiny. Pro meziplodiny založené podsevem platí, že v době po sklizni hlavní plodiny po dobu 8 týdnů je zakázána aplikace přípravků na ochranu rostlin, upravených kalů, hnojiv a omezování v růstu, mechanická nebo chemická likvidace porostu. Pro meziplodiny založené výsevem platí, že v době od založení porostu po dobu osmi týdnů je zakázána aplikace přípravků na ochranu rostlin, upravených kalů a hnojiv a omezování v růstu, mechanická nebo chemická likvidace porostu.

Trávy a luskoviny do podsevu pro meziplodiny: bojínek luční, festulolia sp., jetel luční, jílek mnohokvětý, jílek vytrvalý, kmín kořený, komonice, komonice bílá, kostřava červená, kostřava luční, kostřava rákosovitá, kozinec, lupina bílá, lupina úzkolistá, lupina žlutá, pískavice řecké seno, ptačí noha, srha laločnatá, štírovník růžkatý.

Plodiny pro směs meziplodin: bér vlašský, bob obecný, bojínek luční, cizrna beraní, čirok dvoubarevný, čirok súdánský, čirok zrnový, fazol, festulolia sp., hořčice bílá, hořčice hnědá,

hrách, hrachor, jetel alexandrijský, jetel egyptský, jetel nachový (inkarnát), jetel perský, jetel šípovitý, jílek mnohokvětý, jílek vytrvalý, komonice bílá, koriandr setý, kostřava červená, kostřava luční, kostřava rákosovitá, krambe habešská, len setý, lesknice kanárská, lupina bílá, lupina úzkolistá, lupina žlutá, mastňák habešský, nebo lnička setá, ostropestřec, oves hřebíkatý, peluška (hrách setý rolní), pískavice řecké seno, pohanka obecná, proso seté, ředkev olejná, ředkev olejná, řeřicha, sléz krmný, slunečnice roční, srha laločnatá, svazenka shloučená, svazenka vratičolistá, světlice barvířská (saflor), šalvěj hispánská, tolice dětelová, úročník bolhoj, vičenec ligrus, vikev bengálská, vikev čočková, vikev huňatá, vikev narbonská, vikev panonská, vikev setá, žito trsnaté (lesní).

Plochou s plodinami vázajícími dusík je plocha evidovaná v evidenci využití půdy jako druh zemědělské kultury standardní orná půda, na které se nachází porost ze stanovených plodin. Na ploše je zajištěn souvislý pokryv půdy nebo prokazatelný výskyt posklizňových zbytků nejpozději od 1. června do 15. července. Na ploše je nejpozději do 31. října založen porost ozimé plodiny nebo ponechán porost víceleté plodiny vázající dusík. Na ploše je od doby vysetí do sklizně zakázána aplikace přípravků na ochranu rostlin, upravených kalů a hnojiv, pro víceleté porosty platí zákaz až do poslední sklizně.

Plodinou, která váže dusík: bob, cizrna, čičorka, čočka, fazol, hrách, hrachor, jestřabina, jetel, komonice, kozinec, lupina, pískavice, ptačí noha, sója, štírovník, tolice, úročník, vičenec, vikev, směs uvedených plodin nebo směs uvedených plodin s ostatními plodinami, přičemž zastoupení plodiny, která váže dusík, činí v porostu této směsi více než 50 %.

Krajinné prvky, včetně zákazu ořezu keřů a stromů

Podmínky standardu dále přebírají podmínky současného standardu DZES 7 Zachování a nepoškozování veškerých krajinných prvků, včetně zákazu ořezu keřů a stromů v období hnízdění a odchovu mláďat.

Nesmí tedy dojít

- k **poškození krajinných prvků** stanovených podle nařízení vlády č. 307/2014 Sb. nebo jakýchkoli jiných krajinných prvků odpovídajících definici uvedené nařízením vlády,
- k **ořezu dřevin** v období od 1. dubna do 31. října.

Výjimka se týká pouze nezbytně nutných odborných řezů stromů, provedených prokazatelně dle standardu Řez stromů SPPK A02 002:2015 (v aktuální revizi), odborně způsobilou osobou. Za odborně způsobilou osobu se považuje:

- osoba s certifikátem ČCA – Český certifikovaný arborista,
- osoba s certifikátem ETW – European Tree Worker.

Nově jako možnost lze okolo krajinných prvků ponechávat **3 m pás**, na kterém nemusí probíhat zemědělská činnost. Pás napomůže účinnější ochraně krajinných prvků a jejich hranic, zamezí např. poškozování kořenů dřevin. I nadále však **může pás sloužit k produkci**. Hnojení a použití POR není regulováno.